

TUULEN LAAKSON NAUSICAA

Hayao Miyazaki

Kaze no tani no Naushika, Japani, 1984, 116 min, K12

Post-apokalyptiset eli maailmanlopun jälkeiseen maailmaan sijoittuvat tarinat ovat kiehtoneet ihmisiä aina. Yksi omaperäisimmistä ja kiehtovimmista maailmanlopun visioista lienee **Hayao Miyazakin** ohjaaja animaatioelokuva **Tuulen laakson Nausicaä**, joka sijoittuu aikaan tuhat vuotta sivilisaatiomme sammumisen jälkeen. Tuhon jälkeisessä maailmassa on vaarallista hengittää, ja maailma on täynnä pelottavia olentoja. Pieni ihmisyyhteisö sinnittelee kauniissa laaksossa vaarallisen Saastemerren lähellä.

Miyazakin luomus ei ole syntynyt tyhjästä. Se perustuu hänen omaan sarjakuvaansa, mutta siinä on nähty vaikutteita myös muun muassa **Ursula K. Le Guinin Maameren tarinoista**, **Frank Herbertin Dyynikirjoista**, **Isaac Asimov**in novellista **Yö saapuu**, **Taru sormusten herrasta** -trilogiasta ja monista muista fantasiaa ja tieteiskuvitelmaa yhdistelevistä tarinoista. Tarinassa on piirteitä myös uskonnollisista kertomuksista, joissa ennustetaan pelastavan messiaan saapumista. Lienee Miyazakin nerouden ansiota, että kaikki tuntuu tutulta – mutta silti ihmeen tuoreelta.

Elokuvan tärkein teema on luonnon tuhoutuminen. Saastemeri nielee jatkuvasta lisää maa-alueita, ja ihmiset pelkäävät tulevaisuutensa puolesta. Elokuva on jo yli kolme vuosikymmentä vanha, mutta ilmastonmuutoksen, merien muovijätteen ja torjunta-ainejäämien kanssa kamppailevassa nykyhetkessä se tuntuu edelleen täysin ajankohtaiselta. Ohjaaja ei kuitenkaan saarnaa vaan kätkee sanomansa vauhdikkaan seikkailun kaapuun.

Tarinan taustalla on Japanissa 1950- ja 60-luvulla tapahtunut ympäristötragedia. Minamatalahden vesi saastui vakavasti, kun yksi tehdas laski sinne suuret määrät elohopeaa. Myrkky keräytyi ensin kissojen, sitten ihmisten elimistöön. Seurauksena oli vaikea

neurologinen sairaus, joka johti kuolemaan muutamassa viikossa. Elokuvan voi ajatella käsittelevän katastrofin aiheuttamaa traumaa. Ei ihme, että Maailman luonnonsäätiö WWF on antanut elokuvalla suosituksensa.

Tuulen laakson Nausicaä käsittelee myös sodan mielettömyyttä ja turhien viholliskuvien ylläpitämistä. Päähenkilö uskoo kaiken elämän olevan yhtä arvokasta. Vaikka jokin tuntuisi ensin vaaralliselta, siihen kannattaa tutustua rohkeasti ja antaa sille mahdollisuus. Tähän liittyy myös elokuvan heikkous: hetkittäin rauhanteeman käsittely saattaa tuntua naiivilta kaikessa hyväntahtoisuudessaan. Toisaalta on pakko myöntää, että tällaisessa idealismissa on myös viehätöksensä – varsinkin kun elokuvan visuaalinen maailma hehkuu häkellyttävää kauneutta.

Elokuvan ohjaaja ja käsikirjoittaja Hayao Miyazaki (s. 1941) on yksi animaatioelokuvan legendoista. Nausicaä oli ilmestyessään suuri yleisö- ja arvostelumenestys, mikä johti maineikkaan Studio Ghiblin syntyyn. Yhtiö tarjosi perustajilleen Miyazakille ja Isao Takahatalle alustan loistavien anime-elokuvien luomiselle. Vuonna 2014 studio ilmoitti sulkevansa ovensa Miyazakin eläköitymisen vuoksi, mutta alkuvuodesta 2017 hän palasi jälleen piirustuspyödan ääreen. Fanit ympäri maailmaa riemuitsivat mestarin paluun vuoksi. Ohjaajasuuruus ei ole meidän onneksemme pystynyt luopumaan tarinoiden kertomisesta.

Miyazaki on usein arvostellut japanilaista animekulttuuria. Hän on moittinut elokuvien ihmishahmoja epärealistisiksi ja kollegoitaan ”otakuiksi” eli yhteen asiaan keskittyneiksi fanaatikoiksi. Ghiblin väki on osallistunut myös yhteiskunnalliseen keskusteluun vastustamalla esimerkiksi pääministeri **Shinzō Aben** politiikkaa. Toisaalta Miyazaki on joutunut myös itse arvostelun

kohteeksi. Häntä on sanottu petturiksi, vasemmistolaiseksi ja Japanin-vastaiseksi.

Voisi sanoa, että Hayao Miyazaki on täysiverinen taiteilija, joka toteuttaa omia visioitaan lajityypeistä, tuottajien vaatimuksista ja arvostelusta huolimatta. On lohduttavaa ajatella, että läpikaupallisen

animeteollisuuden tärkein taiteilija on myös tinkimättömin ja rohkein. Toivotamme Teille pitkää elämää ja meille paljon uusia elokuvia, mestari Miyazaki!

Teksti Antti Pentikäinen

POHDITTAVAKSI

- Listatkaa elokuvia, kirjoja ja pelejä, jotka sijoittuvat post-apokalyptiseen maailmaan. Kuinka ne poikkeavat Nausicaän maailmasta ja tarinasta? Mitä yhteisiä piirteitä niillä on?
- Mikä oli Nausicaän kaunein tai vaikuttavin kohtaaminen? Miksi?
- Millainen hahmo Nausicaä on? Onko hän tyypillinen sankaritar?
- Suunnitelkaa pienissä ryhmissä maailmanlopunjälkeinen maailma, joka perustuu 2010-luvun Suomeen. Miltä se maailma näyttäisi? Millaisia jäänteitä nykyhetkestä olisi jäljellä? Kuinka nykyhetken aatemaailma näkyisi suunnitelmassanne? Esittäkää suunnitelmanne kirjoittamalla tai piirtämällä. Esitelkää maailmanne koko ryhmälle ja keskustelkaa niistä. Missä olisi ainesta elokuvaan?
- Mitkä ovat mielestänne pahimpia ympäristöongelmia?
- Tuulen laakson Nausicaä muistuttaa puhtaan ympäristön ja rauhan merkityksestä. Voiko elokuva tai muu kulttuurituote muuttaa ihmisten asenteita tai saada heidät jopa toimimaan jonkin asian muuttamiseksi? Mitkä elokuvat ovat herättäneet teidät oivaltamaan asioita?
- Ympäristöteemaa ja pasifismia käsitellään Nausicaän lisäksi myös monissa muissa Miyazakin ja Studio Ghiblin elokuvissa. Tutustukaa ohjaajan tuotantoon ja pohtikaa, kuinka hänen vakioiteemansa näkyvät eri elokuvissa.
- Millaisena yhteiskunta ja ihmiset kuvataan elokuvassa?
- Monissa Miyazakin elokuvissa ei ole perinteistä konnana tai vastustajaa, joka edustaisi absoluuttista paha. Tarinan ”pahisten” toiminta kumpuaa esimerkiksi ahneudesta, tietämättömyydestä tai väärästä tiedosta. Millaisia Nausicaän viholliset ovat ja kuinka ne poikkeavat vaikkapa yhdysvaltalaisen seikkailuelokuvien konnista? Miten päähenkilö suhtautuu väkivaltaan?